

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระบบความเชื่อและกระบวนการใช้เรียมมะมั่วคในฐานะเครื่องมือในการจัดการสุขภาพและการผลิตซ้ำวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทย-เขมร เป็นการศึกษาทางด้านมานุษยวิทยาการแพทย์ โดยใช้ระเบียบวิธีเชิงคุณภาพในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายหลักประกอบด้วย แม่ครู ผู้ป่วยและครอบครัว ผู้นำชุมชน บุคลากรสาธารณสุข บุคลากรทางการศึกษา และชาวปรีอใหญ่ ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2550 ถึง เดือนตุลาคม 2551

ผลการศึกษาพบว่า มะมั่วค เป็นผีเรือนหรือผีประจำตระกูลของกลุ่มชาติพันธุ์ไทย-เขมร พิธีเรียมมะมั่วคคือพิธีว่ากันบนนิมจัดขึ้นในช่วงเดือนมกราคมถึงต้นเดือนพฤษภาคมของทุกปี เรียมมะมั่วคเป็นภูมิปัญญาและเครื่องมือในการจัดการสุขภาพเพราะ (1) สอดคล้องกับความเชื่อและค่านิยมของกลุ่ม (2) มีรูปแบบการช่วยเหลือผู้ป่วยผ่านปฏิบัติการทางพิธีกรรม เพื่อขจัด “เชื้อ” ที่มีสาเหตุมาจากอำนาจเหนือธรรมชาติ (3) สร้างขวัญ กำลังใจ ความอบอุ่นให้กับผู้ป่วย ครอบครัวและเครือญาติ (4) เป็นเครื่องมือปลดปล่อยความเครียดและแสดงพลังของผู้หญิง (5) รักษาอัตลักษณ์และประวัติความเป็นมาของผู้ป่วย นอกจากนั้นเรียมมะมั่วคยังเป็นเครื่องมือในการผลิตซ้ำวัฒนธรรมเพราะทำหน้าที่ (1) ผลิตซ้ำความเชื่อ ค่านิยมและศาสนาพุทธแบบชาวบ้าน ที่เป็นการผสมผสานระหว่างความเชื่อแบบพุทธ พราหมณ์ ผี (2) ผลิตซ้ำการจัดลำดับชั้นชุมชนทางพิธีกรรม โดยการให้เกียรติแม่ครูตามพื้นที่ทางกายภาพและชนชั้นตามระบบวิญญานอาวโส (3) ผลิตซ้ำอำนาจของแม่ครูและรูปมะมั่วค ผ่านกระบวนการบอกเล่าแบบมุขปาฐะและผ่านปฏิบัติการทางพิธีกรรม ทั้งวิธีการข่มขู่ การบังคับและแสดงให้ประจักษ์ถึงพลังอำนาจของสิ่งเหนือธรรมชาติ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและโรงเรียนในพื้นที่ควรรนำผลการศึกษาเรียมมะมั่วคจัดทำเป็นหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้ และเห็นคุณค่าวัฒนธรรมของตน

ABSTRACT

The objectives of this research were to study the belief and process of using *Reum Ma-Muad* as a tool for health management and cultural reproduction of Thai-Khmer Ethnic Group. This medical anthropological research used qualitative methods to collect data from mediums, patients and their families, community leaders, public health officers, education officers, and people in Prueyai Sub-district. The data was collected during February 2007 to October 2008.

The research results found that *Ma-Muad* was categorized as house spirits or ancestor spirits of the Thai-Khmer Ethnic Group. *Reum Ma-Muad* is a ritual of votive offering, usually held during January to early May of each year. It is a form of indigenous knowledge and a tool for health management because – (1) it is in accordance with the beliefs and values of the group; (2) it can help patients to get rid of “illness” caused by supernatural powers; (3) it encourages morale and positive relations with patients, their families and relatives; (4) it is a tool for women to relieve stress and to demonstrate their power; and (5) it represents the patient’s identity and background. In addition, *Reum Ma-Muad* is a tool of cultural reproduction, as it - (1) it reproduces beliefs, values, and popular Buddhism which combines Buddhism, Brahmanism, and spirit-worship; (2) it reproduces ritual ranking according to the locations of mediums and spirit systems; and (3) it produces the power of the medium called “*Mae Kru*” and *Ma-Muad* through narrative and oral tradition by threatening, forcing, and demonstrating the power of superstition.

Local Administration Organization and schools in the area should design a local curriculum on the *Reum Ma-Muad* ritual so that the young generation can learn to appreciate their culture.

KEY WORDS: REUM MA-MUAD RITUAL / MA-MUAD/ THAI-KHMER
ETHNIC GROUP / HEALTH MANAGEMENT